

LỰA CHỌN PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC PHÙ HỢP ĐỐI VỚI HỌC PHẦN TRIẾT HỌC MÁC-LÊNIN

Nguyễn Thị Quyết¹

Tóm tắt. Việc lựa chọn phương pháp giảng dạy phù hợp là một trong những yếu tố có tính quyết định đối với thành công của người giáo viên trên bục giảng. Tuy nhiên, dựa trên cơ sở nào để lựa chọn được phương pháp giảng dạy phù hợp luôn là bài toán khó đối với mọi giáo viên nói chung và với giáo viên dạy Triết học Mác-Lênin nói riêng? Bài viết đưa ra một số căn cứ để lựa chọn phương pháp dạy học phù hợp đối với học phần Triết học Mác-Lênin nhằm truyền đạt kiến thức một cách hiệu quả nhất: lựa chọn phương pháp dạy học phải bám sát đối tượng; phải căn cứ vào từng nội dung của môn học; phải phù hợp với điều kiện vật chất khách quan của cơ sở giáo dục.

Từ khóa: *Phương pháp dạy học, phương pháp dạy học phù hợp, phương pháp dạy học tích cực, đổi mới phương pháp dạy học, Triết học Mác-Lênin.*

1. Mở đầu

Triết học Mác-Lênin là khoa học góp phần hình thành thế giới quan, phương pháp luận, tư duy hệ thống, khái quát cho người học, giúp cho họ lý giải được những hiện tượng vốn phức tạp và đa dạng lại luôn biến đổi của thế giới nói chung, xã hội hiện đại nói riêng. Tuy nhiên, chất lượng dạy và học học phần này ở các trường đại học và cao đẳng ở nước ta trong thời gian vừa qua còn có những bất cập chưa đáp ứng được mục đích và yêu cầu của xã hội. Nguyên nhân dẫn tới thực trạng này không chỉ thuộc về phía người học mà còn cả phía người dạy. Cho nên, đổi mới phương pháp dạy học đối với học phần Triết học Mác-Lênin ở các trường đại học, cao đẳng là một yêu cầu khách quan xuất phát từ mục đích, yêu cầu và thực tiễn việc dạy học học phần này.

Việc lựa chọn phương pháp giảng dạy phù hợp là một trong những yếu tố có tính quyết định đối với thành công của người giáo viên trên bục giảng. Lý luận dạy học thế giới phát triển rất mạnh mẽ trong những thập niên gần đây đã sáng tạo ra nhiều phương pháp giúp giáo viên triết học dễ dàng lựa chọn để tối ưu hóa chất lượng hoạt động dạy học của mình. Tuy nhiên, làm thế nào để lựa chọn được phương pháp giảng dạy phù hợp luôn là bài toán khó đối với mọi giáo viên nói chung và với giáo viên dạy Triết học Mác-Lênin nói riêng. Trong bài viết này, tác giả đưa ra một số căn cứ để lựa chọn phương pháp dạy học phù hợp đối với học phần Triết học Mác-Lênin.

2. Nội dung nghiên cứu

Cho đến hiện nay, vẫn còn không ít giáo viên dạy Triết học Mác-Lênin chưa hiểu bản chất của việc đổi mới phương pháp dạy học. Tuy họ hiểu được rằng đổi mới phương pháp dạy học là phải

---

Ngày nhận bài: 15/12/2017. Ngày nhận đăng: 04/01/2018.

¹Trường Đại học Tài chính - Kế toán;

e-mail: nguyenthiquyet@tckt.edu.vn

biết sử dụng các phương pháp tích cực. Nhưng họ lại cho rằng sử dụng phương pháp dạy học tích cực tức là từ bỏ phương pháp truyền thống, thay vào đó là những phương pháp giáo dục hiện đại. Trong đó, việc sử dụng công nghệ thông tin trong dạy học được coi là cứu cánh của việc đổi mới. Vì vậy, họ đã đi từ cực đoan này sang cực đoan khác. Và do đó, cho dù họ có sử dụng phương pháp giáo dục hiện đại thì cũng không thể hiện được là phương pháp dạy học tích cực.

Chúng ta cần thống nhất với nhau một điều rằng, bất cứ phương pháp giảng dạy nào, cả truyền thống lẫn hiện đại, đều có ưu thế và hạn chế riêng, không có phương pháp tối ưu cho mọi hoàn cảnh và nội dung giảng dạy. Phương pháp dạy học tích cực là cách thức, con đường giúp người học tiếp thu kiến thức một cách nhanh nhất, hiệu quả nhất trong một thời gian ngắn nhất và ít tốn kém nhất. Như vậy, bất kể phương pháp nào dù truyền thống hay hiện đại nếu thực hiện được yêu cầu trên thì cũng đều là phương pháp tích cực. Do vậy, giáo viên triết học biết sử dụng phương pháp dạy học tích cực là người không cứng nhắc, máy móc, có thể kết hợp giữa phương pháp truyền thống và hiện đại, vận dụng nhiều phương pháp dạy học khác nhau sao cho phù hợp với học phần Triết học Mác-Lênin.

Để lựa chọn phương pháp dạy học phù hợp, truyền đạt kiến thức của học phần Triết học Mác-Lênin có hiệu quả nhất, cần căn cứ trên các cơ sở sau:

2.1. Lựa chọn phương pháp dạy học bám sát đối tượng học tập

Học phần Triết học Mác-Lênin được bố trí giảng dạy ở học kỳ I của năm thứ nhất, khi mà khả năng tư duy trừu tượng, khái quát hóa của các em sinh viên còn chưa cao. Vì thế, việc lựa chọn phương pháp giảng dạy của giáo viên không chỉ căn cứ trên điểm đặc thù về năng lực, trình độ của sinh viên năm thứ nhất, mà còn phải giúp bồi dưỡng những kỹ năng còn thiếu của các em. Môn Triết học Mác-Lênin là một trong những môn học mang tính trừu tượng và khái quát cao, do vậy, người thầy phải chú ý đơn giản hóa những tri thức triết học để phù hợp với trình độ của các em, gắn những tri thức ấy với thực tế cuộc sống, đời thường hóa những tri thức trừu tượng để các em dễ hiểu, đồng thời dạy cho các em sinh viên phương pháp tư duy, lập luận. Phải kích hoạt tư duy của người học, tập cho người học thói quen không chỉ biết tư duy theo kiểu một chiều mà cần phải “phản tư”, biết đặt câu hỏi, tự tìm câu trả lời và biết tranh luận, biết lắng nghe ý kiến của người khác. Trong mối quan hệ hữu cơ giữa người dạy và người học thì rõ ràng người học có vị trí trung tâm còn người dạy có vai trò chủ đạo. Người dạy không những chỉ dạy nội dung kiến thức mà còn dạy cách biết tiếp thu kiến thức. Người học không những chỉ học nội dung kiến thức mà còn học cách truyền thụ kiến thức của người thầy. Trong quá trình dạy học, cả người dạy và người học đều phải học - học những cái mình thiếu, mình cần. Kết quả của quá trình tương tác giữa người dạy và người học phải đạt được mục đích phát triển được kỹ năng nhận thức sáng tạo, biến tri thức được tiếp nhận thành niềm tin khoa học, thành hành động và năng lực thực tiễn của người học. Nói cách khác, phương pháp giáo dục phải phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, tư duy sáng tạo của người học; bồi dưỡng cho người học năng lực tự học, khả năng thực hành, lòng say mê học tập và ý chí vươn lên.

2.2. Lựa chọn phương pháp giảng dạy căn cứ vào nội dung kiến thức cần chuyển tải đến người học và các đặc điểm đặc thù của môn học

Mỗi nội dung kiến thức khác nhau luôn cần các phương pháp khác nhau để chuyển tải mới có hiệu quả. Điều này thể hiện tính ưu và nhược riêng của mỗi phương pháp giảng dạy. Phương pháp truyền thống mà giảng viên sử dụng là phương pháp thuyết trình. Phương pháp này là cần thiết trong trường hợp phải trình bày những nội dung khó, trừu tượng, đòi hỏi sự phân tích, diễn giải để

sinh viên nắm được vấn đề, đặc biệt là khi phải truyền tải các khái niệm, phạm trù của Triết học Mác-Lênin. Tuy nhiên, để tích cực hóa phương pháp thuyết trình, thu hút sự chú ý của người học, giảng viên cần trình bày nội dung kiến thức sát thực với từng đối tượng sinh viên, gắn lý luận với thực tiễn, phải níu kéo cái trừu tượng của môn học này về với cuộc sống. Nếu chúng ta chỉ trình bày lý thuyết đơn thuần sẽ khiến cho bài học trở nên nhàm chán, sinh viên không thể hiểu và nắm bắt vấn đề. Nếu chúng ta nâng cao tính thực tiễn của bài giảng, biết gắn kết những kiến thức chung, trừu tượng này với những ví dụ cụ thể, phù hợp với chuyên ngành học tập của các em sẽ làm cho bài học trở nên dễ hiểu hơn, quá trình thẩm thấu kiến thức sẽ nhanh chóng, thuận lợi hơn. Điều này còn cần thiết bởi đối tượng sinh viên của chúng ta vốn ít kinh nghiệm sống, chưa tiếp cận với các lĩnh vực khác nhau của xã hội.

Phương pháp vấn đáp, đặt những câu hỏi thực tiễn, những tình huống giả định yêu cầu các em sinh viên vận dụng kiến thức lý thuyết đã học để giải đáp tỏ ra rất phù hợp khi giảng về ý nghĩa phương pháp luận của một nguyên lý, quy luật nào đó. Đặt ra những câu hỏi như vậy sẽ rèn luyện cho sinh viên kỹ năng phân tích, tổng hợp kiến thức và khả năng luận giải những vấn đề thực tiễn. Đồng thời, phát huy tính tích cực, khả năng tư duy sáng tạo của sinh viên.

Do đó, trong quá trình lựa chọn phương pháp giảng dạy đối với học phần Triết học Mác-Lênin, giáo viên phải rất tỉnh táo và thận trọng, xem xét kết hợp sự ưu trội của các phương pháp khác nhau, bởi vì vấn đề có tính nguyên tắc là không có phương pháp nào hiệu quả với mọi nội dung kiến thức.

2.3. Lựa chọn phương pháp giảng dạy cần tránh hai xu hướng: lãng phí cơ sở vật chất hiện có của cơ sở giáo dục và thoát ly khỏi điều kiện cơ sở vật chất hiện có của cơ sở giáo dục

Lãng phí cơ sở vật chất hiện có của cơ sở giáo dục là giáo viên do hạn chế về năng lực hoặc lười biếng đã không lựa chọn và áp dụng các phương pháp giảng dạy tận dụng được cơ sở vật chất hiện có của nhà trường như thư viện, phòng học chuyên dùng, phòng tra cứu có máy tính kết nối internet... gây ra sự lãng phí cơ sở vật chất đã trang bị. Sự tích cực của người học có một phần lớn xuất phát từ yêu cầu của giáo viên đối với môn học và người học. Người học sẽ không bao giờ lên thư viện hoặc internet để tra cứu các thông tin cần thiết nếu các yêu cầu học tập do giáo viên đặt ra có thể hoàn thành một cách nhẹ nhàng bằng kiến thức có sẵn trong giáo trình.

Bên cạnh đó, lại có những giáo viên do bị sự hấp dẫn quá đà của các phương pháp giảng dạy cần sự hỗ trợ của các thiết bị kỹ thuật cao đã lựa chọn các phương pháp giảng dạy đòi hỏi sự trang bị vật chất quá lớn, vượt hẳn năng lực của cơ sở giáo dục mà hiệu quả giảng dạy không ưu trội so với các phương pháp khác tiết kiệm hơn, đã biến các buổi học thành các buổi trình diễn các phương tiện kỹ thuật hơn là giảng dạy đúng nghĩa. Xu hướng lạm dụng giáo án điện tử gần đây trong đội ngũ giáo viên cũng là một khía cạnh biểu hiện của trào lưu này. Vai trò của người thầy trong dạy học là điều không thể thay thế bằng các phương tiện công nghệ hiện đại. Phương tiện công nghệ hiện đại chỉ là điều kiện giúp người thầy cung cấp lượng tri thức nhanh và có hiệu quả hơn mà thôi.

Trong dạy học hiện đại, người thầy có vai trò gợi mở, định hướng, hướng dẫn để sinh viên tự học, tự nghiên cứu. Người thầy không thể làm thay (học thay) người học. Song để thực hiện phương châm “lấy người học làm trung tâm” thay vì lấy người thầy làm trung tâm như trước đây, cần phải làm cho người học thực sự thấy vai trò cần thiết của học phần Triết học Mác-Lênin đối với sự nghiệp và cuộc sống của chính họ. Hơn nữa, phải khơi dậy sự ham mê học hỏi, nghiên cứu của người học thông qua các tiết giảng, giờ giảng. Mỗi một giờ giảng người thầy phải thấy đó là

một lần sáng tạo, không bao giờ tự thỏa mãn với cái mình đã có, phải chú ý nghiên cứu tìm tòi sáng tạo để dạy cái người học cần chứ không phải là dạy cái mình có. Đó mới là phương pháp giảng dạy tích cực, hiệu quả. Cho nên, nếu biết lựa chọn phương pháp dạy học phù hợp thì cho dù cơ sở vật chất có thiếu thốn, cho dù không có các phương tiện dạy học hiện đại, người thầy vẫn có thể có những tiết giảng tích cực, hiệu quả.

3. Kết luận

Dạy học vừa là khoa học sư phạm, vừa là nghệ thuật truyền đạt tri thức của người thầy. Để có được kết quả như mong muốn trong giảng dạy học phần Triết học Mác-Lênin, các phương pháp mà người giáo viên sử dụng phải bám sát đối tượng học tập, phù hợp với từng nội dung kiến thức của môn học. Đồng thời, phải căn cứ trên các điều kiện khách quan về trường lớp, phương tiện vật chất, sách vở, tài liệu nghiên cứu, môi trường, không gian giảng dạy và học tập.

Đây mới chỉ là một số căn cứ mà tác giả đưa ra để có thể lựa chọn phương pháp dạy học phù hợp với học phần Triết học Mác-Lênin phục vụ cho mục tiêu đổi mới phương pháp giảng dạy ở các trường đại học, cao đẳng. Đối mới phương pháp dạy học môn Triết học Mác-Lênin là một quá trình đòi hỏi có những bước đi thận trọng, phù hợp, vừa làm vừa tổng kết rút kinh nghiệm. Cần tránh sự nóng vội, hấp tấp, mặt khác cũng phải đấu tranh chống tư tưởng bảo thủ, trì trệ trong việc thực hiện chủ trương này. Phải thật sự khách quan, khoa học, biết kế thừa và phát triển những giá trị của nền giáo dục truyền thống đồng thời tiếp thu những yếu tố của khoa học giáo dục tiên tiến hiện đại trên thế giới. Chỉ có như vậy việc đổi mới phương pháp dạy học môn Triết học Mác-Lênin ở các trường đại học, cao đẳng hiện nay mới đạt được kết quả mong muốn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Duy Bắc (2004), *Một số vấn đề lý luận và thực tiễn về dạy và học môn học Mác-Lênin và Tư tưởng Hồ Chí Minh trong trường đại học*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
- [2] Hà Thị Thùy Dương (2011), *Để giảng dạy tốt môn Những nguyên lý của chủ nghĩa Mác-Lênin*, Tạp chí Giáo dục, số 272.
- [3] Nghị quyết số 14/2005/NQ-CP ngày 02/11/2005 của Chính phủ về đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục đại học Việt Nam giai đoạn 2006-2020.
- [4] Nguyễn Cảnh Toàn (1998), *Quá trình dạy tự học*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- [5] Mạnh Tuấn (2005), *Những kỹ năng học tập hoàn hảo dành cho sinh viên*, Nxb Văn hóa thông tin.

ABSTRACT

Selecting suitable teaching method for marxist-leninist philosophy module

Choosing the right teaching method is one of the key determinants of teacher success on the podium. However, on the basis of which to choose the appropriate teaching method is always difficult for all teachers in general and with teachers of Marxist-Leninist philosophy in particular. The article offers some bases for choosing the appropriate teaching method for the Marxist-Leninist philosophy to communicate knowledge in the most effective way: choosing teaching methods must follow the object; It must be based on each content of the subject; It must be suitable with the objective material conditions of the educational institution

Keywords: *Teaching methods, appropriate teaching methods, active teaching methods, innovative teaching methods, Marxist-Leninist philosophy.*